

Täysi-ikäisen vastaajan tuomitseminen nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista

ASIOIDEN VIREILLETULO

OKV/1741/30/2023

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetussa rangaistus-tuomioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden 5.9.2022 asi-
assa dnro R 22/3215 antamaan tuomioon nro 22/133929.

Käräjäoikeus oli asiassa lukenut asian toisen vastaajan syyksi nuorena henkilönä tehdyt tör-
keän ryöstön ja varkauden sekä tuominnut hänet yhteiseen 10 kuukauden ehdolliseen vankeus-
rangaistukseen sekä yhden vuoden ja kolmen kuukauden mittaiseen valvontaan.

Törkeästä ryöstöstä tuomittava rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tuomiolausel-
man mukaan rangaistusta kyseiselle vastaajalle määräämisessä oli sovellettu rikoslain 6 luvun
8 §:ää (515/2003), mutta tuomion seuraamusperusteluista ei ilmennyt, millä perusteella. Kärä-
jäoikeus oli tuomiossaan todennut, että vastaaja oli ollut teot tehdessään 20-vuotias.

OKV/99/31/2025

Helsingin hovioikeuden presidentti on 15.1.2025 tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa
tarkoitettulla ilmoituksellaan toimittanut oikeuskanslerinvirastoon hovioikeuden 12.12.2024 an-

taman päätöksen asiassa R 22/2179 sekä muutoksenhaun kohteena asiaan olleen Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden edellä mainitun tuomion. Presidentti on todennut ilmoituksessaan, että kärjäoikeus oli alittanut asiassa rangaistusasteikon ja tuominnut vastaajan nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista, vaikka vastaaja oli tekohetkellä ollut yli 18-vuotias. Hovioikeus oli todennut asiassa 12.12.2024 antamassaan päätöksessään, että syyttäjän hovioikeudelle ilmoittamassa kärjäoikeudessa tapahtuneessa oikeudenkäyntivirheessä ei ollut kysymys sellaisesta oikeudenkäyntivirheestä, jonka hovioikeus olisi voinut ottaa viran puolesta huomioon ilman sitä koskevaa valitusta.

Hovioikeuden ilmoittamassa asiassa on siis kyse samasta edellä mainitusta Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden tuomiosta, johon oli jo kiinnitetty huomiota oikeuskanslerinviraston rangaistus-tuomioiden tarkastuksessa.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomarina toiminut A on 13.11.2023 antanut asiasta häneltä rangaistustuomioiden tarkastamisessa tehdyn havainnon perusteella pyytämäni selvityksen ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden laamanni lausuntonsa.

Laamanni on todennut lausunnossaan, että kärjäoikeus oli asiassa virheellisesti tuominnut vastaajan törkeästä ryöstöstä säädettyä vähimmäisrangaistusta huomattavasti lievempään rangaistukseen. Laamannin mukaan kyse näytti selvityksen perusteella olleen erikoisena pitämistään yhteisvirheestä, jossa sekä syyttäjä, puolustus että kärjäoikeus olivat käsitelleet vastaajaa alaikäisenä, vaikka hänen ikänsä oli ollut tiedossa. Syyttäjä oli asiassa vaatinut vastaajalle nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista vuoden pituista ehdollista vankeusrangaistusta valvonnalla tehostettuna, mihin vastaajan avustaja oli yhtynyt. Laamannin mukaan syyttäjä ei ollut valittanut tuomiosta.

Olen edellä kerrotun vuoksi pyytänyt vielä valtakunnansyyttäjää hankkimaan syyttäjän menettelyn tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen ja antamaan lausuntonsa asiasta. Syyttäjänä asiassa toiminut valtionsyyttäjä, apulaispäällikkö B on 20.12.2023 antanut asiasta selvityksensä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä lausuntonsa.

RATKAISU

Käräjäoikeuden menettelyn arviointi

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on 5.9.2022 käräjätuomari A:n puheenjohtolla tuominnut vastaajan nuorena henkilönä tehdyistä varkaudesta ja törkeästä ryöstöstä yhteiseen 10 kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä valvontaan yhden vuoden kolmen kuukauden ajaksi. Rikoslain 31 luvun 2 §:n mukaan törkeästä ryöstöstä on rikoksentekijä tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Käräjätuomari A on kertonut selvityksessään, että asiassa oli ollut kaksi vastaajaa, jotka olivat tehneet mainitut teot yhdessä. Vastaajista toinen oli ollut teot tehdessään alle 18-vuotias. Syyttäjä oli vaatinut myös tekohetkellä 20-vuotiaan vastaajan tuomitsemista nuorena henkilönä tehdyistä varkaudesta ja törkeästä ryöstöstä vuoden pituiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja valvontaan asettamiseen, mihin vastaajan puolustaja oli yhtynyt.

Käräjätuomari A on todennut, että viimeksi mainitun vastaajan syyksi luetut törkeä ryöstö ja varkaus huomioon ottaen vastaaja olisi tullut tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen, koska jo törkeästä ryöstöstä yksinään määrättävä rangaistus olisi ollut vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rangaistuksen mittaaminen on käräjätuomari A:n mukaan kyseisen vastaajan osalta perustunut ajatusvirheeseen. Vastaajan osalta ei olisi tullut soveltaa rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaista lievennettyä rangaistusasteikkoa.

Rikoslain 6 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan rangaistus määrätään noudattaen lievennettyä rangaistusasteikkoa, jos tekijä on tehnyt rikoksen alle 18-vuotiaana.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari A on menetellyt käräjäoikeuden kokoonpanon puheenjohtajana huolimattomasti tuomitessaan rikosten tekohetkellä täysi-ikäisen vastaajan virheellisesti nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista tuomiten vastaajan samalla säädettyä rangaistusasteikkoa lievempään rangaistukseen sovellettuaan rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaista lievennettyä rangaistusasteikkoa.

Virantoimituksessa huolimattomuudesta tehty virhe voi olla rangaistava rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Pykälän mukaan rikosvastuu kuitenkin edellyttää, ettei teko sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Syyttäjän virheellinen vaatimus on tapauksessa ollut omiaan edesauttamaan käräjäoikeuden virheellisen ratkaisun syntymistä. Syyttäjän menettely ei kuitenkaan poista puheenjohtajan vastuuta varmistua antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Käräjäoikeuden virheestä ei käytettävissä olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa kysymyksessä olevan rikosasian asianosaisille. Virhe on tapahtunut vastaajan eduksi.

Vaikka käräjäoikeuden tekemä virhe on omiaan vähentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaikka virhe on tapahtunut puheenjohtajan tehtävien ydinalueella eli lainkäyttöratkaisun tekemisessä, pidän sitä kuitenkin mainituissa olosuhteissa kokonaisuutena arvostellen tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla vähäisenä. Kerrotun vuoksi olen tutkinut käräjätuomari A:n menettelyä vain laillisuusvalvonnallisesti toimittamatta asiassa esitutkintaa.

Asiassa puheenjohtaja ja lautamiehet ovat yhdessä päätyneet ratkaisuun, joka on tullut käräjäoikeuden tuomioksi. En ole pitänyt aiheellisena ryhtyä tutkimaan asian ratkaisemiseen osallistuneiden lautamiesten menettelyä, sillä he ovat arvioni mukaan asiassa saaneet luottaa puheenjohtajana toimineen ammattituomarin laintuntemukseen.

Syyttäjän menettelyn arviointi

Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:n mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Valtionsyyttäjä B on selvityksessään kertonut, että hän jostain syystä oli tuomioistuimen tiedustellessa istunnossa tarkempaa rangaistusseuraamusta ilmeisesti erehtynyt käsittelemään syytteen teonkuvauksessa 20-vuotiaaksi merkittyä vastaajaa alaikäisenä, kun oli käyty läpi hänestä annettua seuraamusselvitystä ja syyttäjän tarkempaa seuraamuskannanottoa, jolloin hänen seuraamuskannanottonsa oli jäänyt alle säädetyn minimirangaistuksen.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä on todennut lausunnossaan valtionsyyttäjä B:n menetelleen virheellisesti syyttämällä epähuomiossa tekohetkellä alaikäisen vastaajan ohella myös toista vastaajaa nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista ja noudattaessaan tätä koskevassa seuraamuskannanotossa rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaista lievennettyä rangaistusasteikkoa, vaikka on ollut selvää, että kyseinen vastaaja on ollut tekohetkellä täysi-ikäinen. Apulaisvaltakunnansyyttäjä on kuitenkin lausunut, että vaikka kyseisen vastaajan täysi-ikäisyys ei ole ilmennyt käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevien syyttäjän rangaistusvaatimusten rikosnimikkeistä, ikä oli mainittu selvästi molempien syytekohtien teonkuvauksissa ja ollut siten käräjäoikeuden havaittavissa. Apulaisvaltakunnansyyttäjä on todennut, että käräjäoikeus ei ole sidottu syyttäjän esittämiin rikos-

nimikkeisiin ja että sen olisi tullut tapauksessa korjata rikosnimikkeet täysi-ikäisinä tehdyiksi törkeäksi ryöstöksi ja varkaudeksi sekä soveltaa oikeaa rangaistusasteikkoa, kun vastaajan ikä oli ilmennyt teonkuvauksesta.

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta yleisen edun vaatimalla tavalla. Totean kerrotusta seuraavan syyttäjälle velvollisuus varmistua siitä, että rikosten tekohetkellä täysi-ikäistä henkilöä ei syytetä nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista ja että syyttäjän seuraamuskannanotto ei tällöin perustu rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaiseen lievennettyyn rangaistusasteikkoon.

Edellä jo todetulla tavalla syyttäjän menettely on ollut tapauksessa omiaan edesauttamaan käräjäoikeuden virheellisen ratkaisun syntymistä. Syyttäjä ei kuitenkaan ole tehnyt asiassa lopullista ratkaisua. Tuomitseminen itsessään on tapahtunut käräjäoikeuden toimesta ja puheenjohtaja on tapauksessa vastannut antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Kerrotun vuoksi pidän riittävänä toimenpiteenä kiinnittää valtiosyyttäjä B:n huomiota syyttäjän velvollisuuteen huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari A on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan rikosten tekohetkellä täysi-ikäisen vastaajan virheellisesti nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista säädettyä rangaistusasteikkoa lievempään rangaistukseen sovellettuaan rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaista lievennettyä rangaistusasteikkoa.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan käräjätuomari A:lle vastaisen varalle mainitussa lainkohdassa tarkoitetun huomautuksen hänen kerrotusta virheellisestä menettelystään.

Valtiosyyttäjä B on menetellyt niin ikään huolimattomasti syyttäessään vastaajaa nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista ja noudattaessaan tätä koskevassa seuraamuskannanotossa rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaista lievennettyä rangaistusasteikkoa, vaikka vastaaja on ollut rikosten tekohetkellä täysi-ikäinen.

Kiinnitän valtiosyyttäjä B:n huomiota syyttäjän velvollisuuteen huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Markus Löfman